

PLAN FÖR SOCIALVÅRDEN

2009 - 2013

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

I	INLEDNING	4
1.	Allmänt.....	4
2.	Planens uppställning	4
II	LANDSKAPSREGERINGENS ROLL	5
1.	Allmänt.....	5
2.	Planering och ledning.....	5
3.	Övervakning och tillsyn	5
III	MÅL OCH ANVISNINGAR	7
1.	Övergripande mål	7
2.	Social trygghet	7
3.	Ansvar för ordnandet av socialvården.....	8
4.	Organisationen av verksamheten	9
5.	Klientens ställning och rättigheter.....	9
6.	Förebyggande arbete.....	10
7.	Barn och ungdom	10
7.1.	Barnfamiljer	11
7.2.	Barnskydd.....	12
7.2.1.	Förebyggande åtgärder	13
7.2.2.	Stödåtgärder inom den öppna vården.....	13
7.3.	Barnomsorg	14
7.4.	Hemvårdsstöd.....	14
8.	Alkohol och narkotika	15
8.1.	Missbrukarvård.....	16
9.	Äldreomsorg	16
10.	Service för funktionshindrade.....	17
11.	Specialomsorg.....	18
12.	Utkomststöd	18
13.	Boende	19

14. Utveckling av servicestrukturen och servicen	19
15. Kvinnofridsarbetet	20
16. Data-, statistik- och uppföljningssystem	20
17. Socialjour	20
IV RESURSER	22
1. Drift	22
2. Personal	22
3. Anläggningsprojekt	22
3.1. Definition	22
3.2. Förslag över anläggningsprojekt	22
3.3. Ansökan om landskapsandel för anläggningsprojekt	22
3.4. Fastställelse av anläggningsprojekt	23
3.5. Inkomna förslag över anläggningsprojekt	23

Bilaga 1 - Socialvården 2009 - förslag med höjda landskapsandelsprocenter

Plan för ordnande av socialvården i landskapet Åland under åren 2009 - 2013

Antagen i Mariehamn den 8 januari 2009.

I INLEDNING

1. Allmänt

Enligt landskapslagen (71/1993) om planering av och landskapsandel för socialvården skall landskapsregeringen årligen anta en plan - **socialvårdsplanen** - för ordnande av socialvården i landskapet under de fem följande åren.

Socialvårdsplanen skall innehålla följande:

1. målen och anvisningarna för ordnandet av socialvården
2. de föreskrifter som meddelas med stöd av bemyndigande i speciallag
3. de landskapsandelar som skall erläggas för socialvården, basbelopp enligt åldersgrupp per invånare samt en uppskattning av det sammanlagda beloppet av driftskostnaderna för den socialvård som kommunerna ordnar
4. antalet anställda inom den socialvård som ligger till grund för fastställande av landskapsandelen
5. en förteckning över anläggningsprojekt, de högsta kostnader för de projekt som berättigar till landskapsandel och projektens inledningsår
6. beloppet av minimikostnader för att ett projekt skall betraktas som ett anläggningsprojekt samt
7. en uppskattning av den landskapsandel som betalas för anläggningsprojekt.

2. Planens uppställning

I planen anges mål och anvisningar för socialvården och dess utvecklande i landskapet Åland under de kommande åren. Målen kompletteras i förekommande fall med anvisningar. Målen och anvisningarna riktar sig i första hand till kommunerna och är riktgivande till sin karaktär. Syftet är att bidra till utvecklandet av socialvården i landskapet, samt att stödja arbetet inom den sociala sektorn. Långsiktigt skall målen och anvisningarna även underlätta en uppföljning och utvärdering av verksamheten.

II LANDSKAPSREGERINGENS ROLL

1. Allmänt

Socialvårdsbyrån vid landskapsregeringens social- och miljöavdelning skall handlägga ärenden som gäller utkomstskydd, främjande av social välfärd och förebyggande av sociala problem.

Enligt socialvårdslagen (FFS 710/1982) respektive landskapslagen (ÅFS 101/1995) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om socialvård ankommer den allmänna planeringen, ledningen och övervakningen av socialvården på landskapsregeringen.

2. Planering och ledning

Landskapsregeringen fullgör sin planerings- och ledningsfunktion inom den sociala verksamheten bland annat genom att:

- ordna erfarenhetsutbyten för tjänstemän verksamma inom socialvården
- föra en kontinuerlig dialog med kommunerna och Ålands kommunförbund
- kontinuerligt se över och vid behov revidera lagstiftningen inom området
- informera om förändringar inom lagstiftningen
- ordna viss utbildning och kompetensutveckling
- samordna tillämpningen av regler och bestämmelser
- utöva tillsyn

Landskapsregeringen erfar att kommunerna har uttalat ett behov av ökad information om sociallagstiftningen. Landskapsregeringen avser därför att i större utsträckning än hittills informera allmänt om den sociallagstiftning som faller under åländsk behörighet samt kontinuerligt informera om nya lagar och förestående ändringar i befintliga lagar på socialrättens område.

3. Övervakning och tillsyn

En viktig funktion för landskapsregeringen i dess arbete med planering och ledning av den sociala verksamheten i kommunerna är att utöva viss tillsynsverksamhet. Syftet med tillsynen kan sammanfattas i följande punkter:

- Framåtsyftande
- Kvalitetshöjande
- Samordning av kommunal verksamhet i landskapet
- Skaffa underlag för utvecklingsarbete
- Lyfta fram brister i verksamheten

Landskapsregeringen har påbörjat utvecklandet av en systematisk tillsynsverksamhet gentemot kommuner och privata serviceproducenter inom den sociala sektorn. Tillsynsverksamheten skall bidra till att verksamhetsutövaren ständigt utvecklar och förbättrar sin verksamhet som rör enskilda människors rättssäkerhet, verksamhetens laglighet samt god kvalitet inom socialvården. Verksamheten kommer att utvecklas i samråd med kommunerna.

Vision

Ett effektivt nyttjande av landskapsregeringens och kommunernas resurser inom det sociala området främjar en god socialvård för de enskilda människorna.

Mål

- *Utveckla en ändamålsenlig tillsynsverksamhet inom den sociala verksamheten.*

Anvisning

1. *Kommunerna skall aktivt delta i utvecklandet av ett system för tillsynsverksamheten inom den sociala sektorn.*
2. *Kommunerna skall verka för att landskapsregeringen förses med relevanta fakta och information om den sociala verksamheten inom ramen för tillsynsverksamheten.*

III MÅL OCH ANVISNINGAR

1. Övergripande mål

Den övergripande målsättningen för socialvården för åren 2009-2013 är att:

- förebygga och förhindra social utslagning
- främja befolkningens tillgång till likvärdig och trygg socialvård
- trygga kommunernas socialvårdsverksamhet

Landskapsregeringen erfar att behovet av juridisk rådgivning i enskilda fall är stort i kommunerna. Kommunerna bör inom ramen för samarbetet inom Ålands kommunförbund överväga möjligheter att tillhandahålla juridisk rådgivning för kommunerna inom det sociala området.

Kommunerna driver under Ålands kommunförbunds ledning ett arbete som syftar till att i nätverksform utveckla ett **mellankommunalt samarbete** inom individ- och familjeomsorgen. Landskapsregeringen konstaterar att flera kommuner har etablerat ett samarbete inom den sociala sektorn. Landskapsregeringen ser mycket positivt på denna utveckling och rekommenderar fortsatt interkommunal samverkan inom alla de områden inom sociala sektorn där det är ändamålsenligt.

Landskapsregeringen stöder genom beviljandet av samarbetsunderstöd Ålands kommunförbunds projekt för en gemensam barnskyddsjour i landskapet. Även skärgårdskommunerna har beviljats samarbetsunderstöd för ett samarbetsprojekt som syftar till att effektivisera kommunernas barnskyddsarbete genom ett utökat samarbete. Landskapsregeringen ser gärna att Ålands kommunförbund tar initiativ till ytterligare samordning inom barnskyddets område.

2. Social trygghet

En god social trygghet på alla plan är en förutsättning för ett modernt samhälle. I begreppet social trygghet ingår bland annat förebyggande verksamhet, socialvårdstjänster av viss omfattning och kvalitet samt ett ekonomiskt skyddsnät i form av trygghet under sjukdom, arbetslöshet och ålderdom samt annat utkomstskydd. Enligt grundlagen garanteras därför alla vissa ekonomiska, sociala och kulturella grundläggande rättigheter. Landskapet och kommunerna skall tillförsäkra var och en dessa rättigheter.

Syftet med den sociala tryggheten är att främja befolkningens hälsa och funktionsförmåga, att ge förutsättningar för en sund arbets- och livsmiljö samt att trygga en tillräcklig utkomst, social- och hälsovårdstjänster och social trygghet i livets alla skeden. Så gott som alla hushåll erhåller tidvis någon form av inkomstöverföring eller nyttjar socialvårdstjänster.

Kommunerna har en viktig roll då det gäller att utveckla den sociala tryggheten. Socialtjänsterna och utkomstskyddet styrs med hjälp av lagstiftning. Tjänsterna finansieras huvudsakligen med skatter och landskapsandelar. Kostnaderna för utkomstskyddet täcks med avgifter som tas ut av arbetsgivare och de försäkrade samt med skattemedel.

Ålands statistik- och utredningsbyrå (ÅSUB) har på uppdrag av landskapsregeringen i rapporten Ekonomisk utsatthet och social trygghet (rapport 2007:5) undersökt hur den del av

det sociala trygghetssystemet som faller under Ålands lagstiftningsbehörighet fungerar i praktiken, och i vad mån de olika bidragen minskar risken för relativ fattigdom.

Landskapsregeringen fortsätter arbetet med att förbättra det sociala trygghetssystemet som faller under Ålands lagstiftningsbehörighet utgående från slutsatserna i rapporten. Landskapsregeringen skall ta fram nya stödformer för de mest utsatta pensionstagarna. Ett förslag till lag om stöd till ekonomiskt utsatta pensionstagare skall utarbetas och de avgifter som kommunerna tillämpar för olika serviceformer skall ses över.

I syfte att förebygga ekonomisk utslagning och överskuldssättning samt att främja en persons eller en familjs förmåga att klara sig på egen hand avser landskapsregeringen att utarbeta en lag om social kreditgivning. Vidare skall enskilda personers delaktighet i samhällslivet och på arbetsmarknaden tryggas i en lag om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte.

Den kulturella mångfalden i landskapet har ökat och kommer att öka ytterligare i framtiden. Dels tar vi emot flyktingar och dels behöver vi viss inflyttning för att möta ett hotande underskott på arbetskraft. Landskapet och kommunerna har ett gemensamt intresse att effektivt förhindra allvarliga kulturella konflikter och främja en smidig integration i samhället av de nya etniska grupperna. En tvärsektorieell handlingsplan, i vilken bl.a. den sociala sektorns uppgifter i främjandet av inflyttades integration i samhället tydliggörs, skall utarbetas.

Mål

- *Kommunernas socialvårdstjänster skall ha god tillgänglighet för behövande och innehålla en tillräckligt hög kvalitet.*
- *Samhällets integration av inflyttade skall fungera väl.*

Anvisning

3. *Kommunerna bör i tillräcklig utsträckning tillgodose behovet av information, handledning och rådgivning beträffande förmånerna inom socialvården och det övriga socialskyddet.*

3. Ansvar för ordnandet av socialvården

Enligt landskapslag om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om socialvård samt socialvårdslagen skall kommunerna ombesörja planeringen och verkställandet av socialvården. Kommunerna har således ett omfattande lagstadgat ansvar för ordnandet av socialvården. Samtidigt har kommunerna goda möjligheter att lokalt anpassa lösningar till sina verksamhetsförutsättningar vid ordnandet av socialvården. Ett av målen med organisationen är att öka kommuninnevärdarnas påverkningsmöjligheter. För att möjliggöra detta är det viktigt att de värderingar som ligger bakom prioriteringsbeslut är tydliga och diskuteras öppet, samt att prioriteringarna bygger på ett så relevant faktaunderlag som möjligt.

Det ansvar som åläggs kommunerna i till exempel lagstiftningen om barnskydd, missbrukarvård och handikappservice, förutsätter att kommunerna årligen i samband med sin budgetberedning utreder de nödvändiga tjänsternas och stödåtgärdernas innehåll och omfattning.

Anvisning

4. *Kommunerna bör vid sin budgetering tydligt ange sina prioriteringar inom den sociala verksamheten.*

4. Organisationen av verksamheten

En framgångsrik socialvård förutsätter ett gott samarbete mellan olika aktörer. Genom sitt ansvar för socialvården, har kommunerna en central roll i det sammanhanget. En vidareutveckling av det sociala trygghets- och servicesystemet förutsätter att kommunerna aktivt samarbetar med Ålands hälso- och sjukvård, landskapsregeringen samt andra producenter av socialvård, såsom ideella organisationer, föreningar och enskilda personer.

Kommunernas verksamhet skall alltid skötas med den enskilda medborgaren i centrum. Även sättet att organisera verksamheten skall ske ur ett medborgarperspektiv.

Anvisning

5. *Kommunerna bör aktivt samarbeta med andra aktörer inom socialvården.*

5. Klientens ställning och rättigheter

Klienten skall stå i centrum för kommunernas socialvård. Detta innebär att en klient har rätt till socialvård av god kvalitet och gott bemötande utan diskriminering. Klienten skall bemötas så att hans eller hennes människovärde inte kränks och så att hans eller hennes övertygelse och integritet respekteras. Klientens önskemål, åsikt, fördel och individuella behov samt språkkunskaper och kulturella bakgrund skall om möjligt beaktas.

Socialvårdspersonalen skall för klienten utreda hans eller hennes rättigheter och skyldigheter samt olika alternativ och deras verkningar samt andra omständigheter som är av betydelse för klientens sak. Utredningen skall presenteras så att klienten förstår dess innehåll och betydelse tillräckligt. Klienten har rätt att ta del av uppgifter inom socialvården, även sådana som har införts i ett personregister, om de har betydelse i hans eller hennes ärende, dock med de begränsningar lagstiftningen anger.

När klienten ansöker om socialvårdstjänster inklusive barnomsorg eller förmåner, skriftligen eller muntligen, skall ett förvaltningsbeslut fattas eller, när privat socialvård ordnas, skall ett skriftligt avtal mellan den som lämnar socialvård och klienten ingås. Ett beslut skall motiveras och innehålla en besväransvisning eller upplysning om besvärshöjning.

För bedömning av klientens behov av socialvård och för säkerställande av att han eller hon erhåller hjälp skall en service- och vårdplan uppgöras i samråd med klienten. Genom planen främjas syftet att beakta klientens önskemål och åsikter i en sak som berör klienten själv. Service- och vårdplanen skall vara tillräckligt detaljerad. Klientens individuella förhållanden och specialbehov skall beaktas i planen. Genomförandedelen i planen skall vara tillräckligt specificerad för att klienten och den som ordnar servicen vet vad de har förbundit sig till. Planen skall kontrolleras och smidigt kunna ändras vartefter klientens behov av tjänster förändrats.

En plan behöver inte göras upp, om det är fråga om tillfällig rådgivning eller handledning.

Anvisning

6. *Kommunerna skall tillförsäkra klienterna god tillgänglighet och kvalitet i sin socialservice.*
7. *Kommunerna skall främja klient- och patientombudsmannens ställning och förutsättningarna för dennes verksamhet.*

6. Förebyggande arbete

Ett av de viktigaste verktygen för att bekämpa social utslagning är förebyggande verksamhet. Skapande av gynnsamma miljöer och förebyggande åtgärder är både på kort och lång sikt det mest ekonomiska alternativet när det gäller att bevara befolkningens sociala välbefinnande och hälsa. Genom att satsa tillräckligt med resurser på planeringen och den förebyggande verksamheten kan man minska behovet av social- och hälsovårdstjänster och därmed undvika onödiga kostnader.

Kommunerna bör utforma tydliga mål för den sociala verksamheten i allmänhet och för den förebyggande verksamheten i synnerhet. Målen bör vara konkreta, realistiska och möjliga att följa upp. Därmed kan ett bättre underlag skapas för bedömningar om var i organisationen kvalitetsförbättringar och effektivisering är möjliga och särskilt viktiga att genomföra.

Mål

- *Kommunerna har tydliga mål för den sociala verksamheten i allmänhet och för den förebyggande verksamheten i synnerhet.*

Anvisning

8. *Socialt välbefinnande och ett förebyggande tänkande skall genomsyra all samhällsplanering.*
9. *Kommunerna bör uppställa långsiktiga och tydliga mål för den sociala verksamheten, som mäts och utvärderas årligen.*
10. *Kommunerna bör utveckla rutiner för sin egna interna kvalitetskontroll inom sina verksamhetsområden.*
11. *Kommunernas revisorer bör övervaka och utvärdera hur kommunerna uppfyller socialpolitiska mål som fullmäktige uppställer.*

7. Barn och ungdom

Grunden för god hälsa och social anpassning skapas under barn- och ungdomsåren. Det är därför viktigt att i ett tillräckligt tidigt skede uppmärksamma eventuella symptom på otrygghet och störningar i barnens sociala utveckling. Förebyggande arbete för att hindra psykisk ohälsa, ungdomars missbruk av alkohol, tobak och narkotika hos unga är av särskilt stor betydelse.

I de undersökningar som gjorts om åländska barn och ungdomars psykiska välbefinnande konstateras att olika stressymtom och depressioner förekommer i stort sett i samma omfattning på Åland som i övriga Norden. Ett starkare fokus kommer därför att, precis som i övriga Norden, riktas mot barns psykiska välbefinnande. Landskapsregeringen planerar att genomföra särskilt riktade satsningar och en tvärspektoriell kraftsamling med fokus på psykiskt välbefinnande hos barn.

Kommunerna skall i större utsträckning beakta principen i barnkonventionen om att vid alla åtgärder som rör barn skall barnets bästa komma i främsta rummet och kommunerna borde tydligt dokumentera att principen har beaktats. Ett effektivt sätt att förebygga sociala problem hos barn och unga är att redan i planerings- och beslutsskedet göra en noggrann analys av hur olika alternativ kan tänkas påverka flickor och pojkar i olika åldrar och sedan väga in detta i besluten. Landskapsregeringen har för avsikt att utveckla en modell för en sådan barnkonsekvensanalys och implementera denna tankegång i olika förvaltningars beslutsfattande och verksamheter.

Även stöd till föräldrarna i deras fostran är en angelägen uppgift för alla samhällets institutioner och myndigheter. Beprövade och utvärderade familjestödsmetoder bör ingå som en självklar integrerad del i allt arbete gällande barn och unga.

Socialvården har även ett stort ansvar för att barn inte far illa. Tvärsektoriell och konstruktiv samverkan mellan berörda myndigheter och organisationer är en viktig förutsättning då det gäller hjälp och stöd åt våldsutsatta kvinnor och deras barn men också då det gäller hjälp till förövaren. Samförstånd och ett gemensamt synsätt på mäns våld mot kvinnor och barn är nödvändigt för att inte kvinnor och barn som söker samhällets stöd skall uppleva sig kränkta på nytt.

Barns egen aktivitet och deras engagemang i frågor som gäller dem själva bör uppmuntras. När föräldrarna får sitt första barn behöver de särskilt stöd och uppmuntran för uppbyggnaden av förhållandet till barnet och familjelivet. Mödravården och barnrådgivningen har här en central roll. Redan under graviditeten bör pappor ges utrymme att aktivt delta i den rådgivning som ges modern och på detta sätt tillförsäkras att den framtida kontakten mellan pappan och barnet förstärks.

Risken för utslagning är uppenbar till exempel i fråga om barn som avbrutit grundskolan och de som är klienter inom barnskyddet samt de som drabbats av svårigheter med skolgången. Socialförvaltningen kan stöda dessa unga genom att ta initiativ till samarbete med skolan, ungdomsledare, fritidsledare och ideella organisationer till exempel idrottsorganisationer.

Kommunerna bör satsa på servicen till riskfamiljer, det vill säga till familjer med ekonomiska, missbrukar- eller dylika problem. Härigenom kan kommunerna minska på behovet av barnskydd och förhindra senare problem hos barnet. Kommunerna borde även överväga att allmänt satsa på hemservice för barnfamiljer och att skapa ett fungerande samarbete med sakkunniga inom rådgivningen, socialt arbete och annan socialservice samt hälso- och sjukvården garanteras en tillräcklig multiprofessionell konsultation vid behov.

Det är synnerligen viktigt att barnomsorgen, skolan samt hälso- och sjukvården i ett så tidigt skede som möjligt reagerar när de upptäcker att barn far illa. Socialvården ansvarar för barnskyddet och skall kontaktas när nämnda instanser anser att barn är i behov av att stödåtgärder sätts in.

Anvisning

12. Kommunerna bör i förebyggande syfte rikta särskilda insatser till riskfamiljer och utsatta barn och ungdomar.

13. Kommunerna bör vid misstanke om våld mot barn följa den så kallade barnahusetmetoden.

14. Den kommunala verksamhet som arbetar med barn och föräldrar skall integrera ett aktivt och medvetet familjestöd i sitt arbete.

7.1. Barnfamiljer

Service för barn och barnfamiljer är splittrad och svårtillgänglig. Många olika enheter inom socialvården (till exempel barnomsorgen, missbrukarvården, barnskyddet och familjerådgivningen) samt inom hälso- och sjukvården (till exempel barn- och ungdomspsykiatri, vuxenpsykiatri, barn- och mödrarådgivningen samt barn- och ungdomsenheten vid ÅCS) arbetar med fokus på barnets och familjens bästa. Bland annat på grund av att resurserna är splittrade kan servicens kvalitet och tillgänglighet inte alltid

garanteras. Genom att etablera tätare samarbete och planerad samverkan är det möjligt att förverkliga en klientcentrerad funktionell servicehelhet vari ingår både bas- och specialservice.

Mål

- *Att skydda uppväxtförhållandena för alla barn på Åland och att stödja vårdnadshavarna i deras fostrande uppgift*

Anvisning

15. *Kommunerna bör tillförsäkra sig en god personalkompetens inom socialvården.*

16. *Kommunerna bör utveckla hemtjänsten och anställa s.k. familjearbetare till behövande barnfamiljer.*

17. *Kommunerna bör delta i inrättandet av vårdteam (personal från hemtjänsten och hemsjukvården) i syfte att bättre nyttja befintliga resurser.*

7.2. Barnskydd

Kommunernas ansvar för barnskyddet regleras i landskapslagen (ÅFS 2008:97) angående tillämpning av vissa författningar rörande barnskydd i landskapet Åland samt i barnskyddslagen (FFS 417/2007). Barnskyddet indelas i förebyggande åtgärder, utredning av behovet av barnskydd, stödåtgärder inom öppenvården, brådskande placering av barn, omhändertagande, vård utom hemmet samt eftervård. Kommunen eller flera kommuner tillsammans skall göra upp en plan för att främja barns och unga personers välfärd samt ordna och utveckla barnskyddet. Planen skall godkännas av kommunens fullmäktige och beaktas när budget och ekonomiplan görs upp. Se 12 § barnskyddslagen, FFS 417/2007.

Barnskyddet har till uppgift att trygga följande rättigheter:

- Varje barn har rätt till en trygg och stimulerande uppväxtmiljö samt till en harmonisk och mångsidig utveckling
- Barn har företrädesrätt till särskilt skydd och särskild omsorg
- Ett barn skall tillförsäkras positiva och nära mänskliga relationer, vilket särskilt gäller förhållandet mellan barnet och föräldrarna
- Ett barn skall uppfostras så, att det får förståelse, stöd, trygghet och ömhet
- Ett barn får inte underkuvas, agas kroppsligen eller på annat sätt behandlas kränkande
- Barnets utveckling till självständighet, ansvarsmedvetenhet och vuxenhet skall stödjas och befrämjas

Det stöd som ges barnen eller de unga och deras familjer syftar i första hand till att barnen skall kunna växa upp och utvecklas i det egna hemmet. Då ett barns levnadsförhållanden av en eller annan orsak äventyras, skall kommunen omgående vidta behövliga stödåtgärder inom den öppna vården. I de fall dessa inte är tillräckliga skall barnet garanteras så god vård som möjligt utanför hemmet. Samtidigt får barnets vårdnadshavare hjälp till bättre livskontroll, så att barnet så snart som möjligt skall kunna flytta tillbaka hem.

Kommunernas tjänstemän samarbetar i barnskyddsverksamheten med barnens föräldrar, barnomsorgen, hemservicen, skolväsendet, polisen och flera andra instanser.

Av 11 § i barnskyddslagen följer att en kommun skall se till att barnskyddet till sin innebörd och omfattning ordnas så som behovet i kommunen förutsätter och ordnas i tillräcklig utsträckning vid de tider på dygnet som det behövs. Den försöksverksamhet som startade den 1 september 2008 med en gemensam barnskyddsjour för alla de åländska kommunerna

garanterar ett barn, som befinner sig i en situation som kräver brådskande placering och omgående behöver placeras i vård utom hemmet, denna rätt. Beslut om brådskande placering fattas av en socialarbetare. Beslut om omhändertagande bereds av den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter i samarbete med en annan socialarbetare eller någon annan anställd som är förtrogen med barnskydd. I ett barnskyddsärende som innebär omhändertagande och placering i vård utom hemmet fattas beslutet av en ledande tjänsteinnehavare om vårdnadshavaren eller ett barn som inte fyllt 12 år inte motsätter sig omhändertagandet och den därtill anslutna placeringen i vård utom hemmet, i annat fall fattas beslutet av förvaltningsdomstolen. Barnskyddslagen understryker kommunens skyldighet att tillse att socialarbetaren har tillgång till nödvändig sakkunskap vid handhavandet av ett barnskyddsärende. Landskapsregeringen ser positivt på Ålands kommunförbunds initiativ till att utvärdera möjligheter till samverkan om en så kallad sakkunniggrupp som förutsätts enligt barnskyddslagen (14 § barnskyddslagen, FFS 417:2007) samt även annan samordning av funktioner. Högkvalitativt barnskydd förutsätter sålunda att samarbetet mellan flera kommuner vidareutvecklas.

Mål

- *Barnskyddet koncentreras ytterligare till några få serviceenheter.*
- *Kommunerna bör ägna särskild uppmärksamhet åt att säkerställa effektiva insatser inom barnskyddet.*
- *Förbättrad kännedom om anmälningsskyldigheten enligt barnskyddslagen.*

Anvisning

18. *Kommunerna uppgör planer för att ordna och utveckla barnskyddet, som godkänns av respektive kommuns fullmäktige.*
19. *Kommunerna fortsätter den påbörjade samordningen av resurserna inom barnskyddet som pågår inom Ålands kommunförbund.*
20. *Landskapsregering och kommuner ansvarar tillsammans för en intensifierad information till personer med anmälningsskyldighet enligt barnskyddslagen.*

7.2.1. Förebyggande åtgärder

Ålands hälso- och sjukvårds barn- och mödrarådgivningsbyrå, kommunernas barnomsorgsverksamhet, skolans psykosociala elevvård och skolhälsovården samt ungdomsarbetet förebygger behovet av barnskyddsåtgärder samtidigt som de ofta är de första som uppmärksammar behovet av dessa åtgärder.

7.2.2. Stödåtgärder inom den öppna vården

Enligt barnskyddslagen skall socialmyndigheterna i kommunen stödja familjen, barnet eller den unga med åtgärder inom den öppna vården, om uppväxtförhållandena äventyrar eller inte tryggar barnets eller den ungas hälsa och utveckling eller om barnet eller den unga genom sitt beteende äventyrar sin hälsa eller utveckling. Kommunen skall ordna tillräckligt ekonomiskt stöd för familjer som har ekonomiska problem eller bostadsproblem och avhjälpa bristerna i boendeförhållandena.

Stödåtgärderna inom den öppna vården skraddarsys individuellt enligt barnets och familjens behov och enligt den rådande situationen. Vid behov kan familjen få en stödperson eller en stödfamilj.

Som stödåtgärder inom den öppna vården kan barnet kortvarigt placeras i institutionsvård eller i vård utom hemmet utan omhändertagande, om familjens situation antas bli bättre inom

en kort tid. Även hela familjen kan vid behov få rehabilitering. Andra stödåtgärder är till exempel rådgivning i uppfostrings- och familjefrågor, hemservice, dagvård, terapitjänster och åtgärder inom missbrukarvården. Dessutom kan man hjälpa barnet och den unga i samband med skolgången, fritidsintressen och yrkesvalet och vid anskaffning av bostad.

7.3. Barnomsorg

Regelverket för kommunal och övrig samhällsstödd barnomsorg finns i barnomsorgslagen (1997:14) för landskapet Åland jämte landskapsförordning. I författningarna anges ramarna och förutsättningarna för verksamheten. Regelverket kompletteras vid behov med anvisningar från landskapsregeringen.

Ett systematiskt och långsiktigt arbete med att införliva genus- och jämställdhetsperspektivet i barnomsorgsverksamheten kommer att påbörjas i enlighet med landskapsregeringens handlingsprogram och Ramprogrammet för det åländska jämställdhetsarbetet 2008-2011. Arbetet påbörjas i form av ett projekt med start hösten 2009. Projektet skall ge barnomsorgspersonal kunskap, verktyg och modeller för implementering av genus- och jämställdhetsperspektivet i alla delar av den verksamhet man bedriver.

Barnomsorgens styrdokument innehåller ett tydligt genus- och jämställdhetsuppdrag. Detta innebär att kvinnors och mäns, flickors och pojkars lika makt och inflytande skall genomsyra verksamhetens alla delar. Barnomsorgens roll är i detta avseende att förhindra och motarbeta traditionella könsrollsmönster och stärka och utveckla arbetet med genus- och jämställdhetsfrågor. Det åländska samhället är inte jämställt och barnomsorgen är en stor och viktig aktör i fostran till morgondagens vuxna. Målet med genus- och jämställdhetsarbetet i barnomsorgen är att vidga både flickors och pojkars individuella kompetenser och valmöjligheter i livet utan begränsningar av föreställningar om vad som är kvinnligt eller manligt.

Den pedagogiska utmaning som det faktum att numer fler barn än tidigare med annat modersmål än svenska finns i barnomsorgen, kräver ny kunskap av barnomsorgspersonal. Landskapsregeringen har utarbetat riktlinjer för detta och kommer att ordna ett utvecklingsseminarium om detta under vintern 2009.

Landskapsregeringen har påbörjat arbetet med en översyn av lagstiftningen som reglerar barnomsorgen.

Mål

- *En väl fungerande barnomsorg av hög kvalitet.*

Anvisning

21. *Kommunernas barnomsorgspersonal deltar i landskapsregeringens projekt för att erhålla kunskap, verktyg och modeller för implementering av genus- och jämställdhetsperspektivet i alla delar av barnomsorgsverksamheten.*
22. *Kommunerna följer riktlinjerna i rapporten ”Stöd för barn i barnomsorgen med annat modersmål än svenska”.*

7.4. Hemvårdsstöd

Genom landskapslagen (1985:50) om stöd för vård av barn i hemmet erbjuds vårdnadshavare hemvårdsstöd eller partiellt hemvårdsstöd för barn under tre år under vissa i lagen angivna

förutsättningar. Det partiella hemvårdsstödet omfattar även vårdnadshavare med barn i grundskolans årskurs 1 och 2.

Landskapsregeringen föreslår under hösten 2008 att landskapslagen om stöd för vård av barn i hemmet revideras och bestämmelser om adoptivbarn, tvillingtillägg och stöd till föräldrar med barn med särskilda behov intas i lagen.

8. Alkohol och narkotika

Målsättningarna i landskapsregeringens alkohol- och narkotikapolitisiska program för åren 2007-2011 är att minska totalkonsumtionen av alkohol, att höja alkoholdebutåldern, att skapa ett narkotikafritt samhälle samt att minska skadeverkningarna. Målen uppnås genom att åtgärder vidtas för att minska berusningsdrickandet, att göra alkoholen mindre tillgänglig för minderåriga, att stoppa utbudet och efterfrågan på narkotika, att tidigt upptäcka alkohol- och narkotikamissbruk samt genom att tillhandahålla förebyggande åtgärder samt vård och behandling för de som behöver. Utbildning arrangeras för de som arbetar i förebyggande syfte eller möter drogproblematiken i sitt arbete.

Exempel på preventiva åtgärder för att begränsa alkohol- och narkotikamissbruk är att engagerat arbeta för att förändra attityder i samhället genom att satsa på information till framförallt föräldrar. Föräldrarna är en betydelsefull resurs och bör få stöd för att kunna sätta gränser för sina barn i fråga om rusmedel. Vidare bör man fortsättningsvis vidta åtgärder för att begränsa tillgängligheten av droger samt satsa resurser på kompetensutveckling av personalen. En plan för drogundervisningen i grundskolorna för årskurs 4-9 utarbetades år 2004. Även ett alkohol- och drogförebyggande program för landskapets skolor utvecklades år 2006. Handlingarna finns tillgängliga via hemsidan www.drogfri.ax.

Särskild uppmärksamhet skall ägnas samarbetet mellan missbrukarvården å ena sidan och den övriga social- och hälsovården, nykterhetsverksamheten, skolan, ungdomsverksamheten samt tullen och polisen å den andra. Kommunerna beviljas från år 2008 särskilda landskapsandelar för missbrukarvården.

Undersökningar som har gjorts i riket visar att cirka 65 000 finländare spelar för mycket och hör till en riskgrupp. 5 % av befolkningen är storkonsumenter av spel och för tillfället vårdas 5 000-6 000 personer för spelmissbruk. Det finns ingen anledning att tro att spelmissbruket ser annorlunda ut på Åland.

Ålänningars alkohol-, narkotika-, och spelvanor skall undersökas år 2011.

Mål

- *Minskad totalkonsumtionen av alkohol, höjd alkoholdebutåldern, ett narkotikafritt samhälle samt minskade skadeverkningar.*

Anvisning

23. *Kommunerna skall utveckla handlingsplaner för akuta behandlingssituationer.*
24. *Kommunerna skall arbeta aktivt med förebyggande åtgärder mot alkohol- och narkotikamissbruket.*

8.1. Missbrukarvård

Missbrukarvården är en del av den allmänna social- och hälsovården, men tillhandahåller även specialtjänster inom missbrukarvården och sköter kontakt till den specialiserade sjukvården. Man kan söka sig till alla öppna tjänster inom missbrukarvården på eget initiativ.

Kommunen skall sörja för att vården av missbrukare ordnas så att den till sin innebörd och omfattning motsvarar behovet i kommunen. Servicen inom missbrukarvården ordnas i första hand som öppenvård men i vissa fall också som institutionsvård eller köp av sådana tjänster. Servicen omfattar akutvård, grupperapi, familjeterapi och rehabilitering. Service skall ges med hänsyn till missbrukarens, hans eller hennes familjs och andra närstående personers behov av hjälp, stöd och vård.

Vården och rehabiliteringen grundar sig på frivillighet och är av konfidentiell karaktär. En missbrukare kan även omhändertas för vård oberoende av sin vilja, antingen på grund av hälsorisker eller sin våldsamhet. Av missbrukarvårdens specialtjänster är A-kliniken och ungdomskliniken öppenvårdsenheter. En A-klinik finns i Mariehamn.

Institutionsvård, med några så kallade avgiftningsplatser, ordnas i begränsad omfattning genom Ålands hälso- och sjukvård, medan annan institutionsvård ordnas utanför Åland av kommunerna. En tillnyktringsenhet är under planering. Syftet med akutvård av missbrukare är i dagens läge endast att avbryta rusmedelsbruket. Långvarig rehabilitering på institution är nödvändig för personer då akutvården inte är tillräcklig eller ändamålsenlig.

Förutsättningarna för att inrätta ett s.k. halvvägshem och annat halvvägsstöd som en övergång mellan behandlingshem och öppenvård skall utredas av landskapsregeringen. Ett halvvägshem är ett stödboende som används före intagningen på behandlingshem och efter avslutad behandling. Halvvägsstöd kan till exempel innebära att stöd ges för att klara av eget boende och arbete. Syftet med vistelsen på halvvägshem och annat halvvägsstöd är att motivera och förbereda inför en längre tids behandlingsvistelse samt för att efter behandlingen akklimatisera sig och klara av det normala samhällslivet

Lagen om missbrukarvård gäller i landskapet i den lydelse lagen hade den 31 december 1992. Lagstiftningen om missbrukarvård skall revideras.

Anvisning

25. Kommunerna ordnar vården av missbrukare så att den till sin innebörd och omfattning motsvarar behovet i kommunen.

9. Äldreomsorg

Landskapsregeringen har antagit målsättningar och handlingsplan för äldrevården utgående från slutrapporten från arbetsgruppen för att utreda förutsättningarna för äldreomsorgen. Målet är att 90 % av befolkningen som fyllt 75 år skall kunna bo kvar och leva självständigt i sitt hem och i sin invanda boendemiljö.

De skall få stöd med att bo kvar hemma genom snabbt tillgängliga och högklassiga social- och hälsovårdstjänster. För dem som inte längre klarar av att bo hemma finns numera i alla kommuner serviceboende, samt även olika former av institutionsvård.

De äldres funktions- och initiativförmåga skall främjas genom stöd och aktiviteter inom ramen för kommunernas och frivilligorganisationernas verksamheter.

Kommunernas pensionärsbostäder och servicehus vidareutvecklas så att en överflyttning av åldringar till institutionsvård blir nödvändig endast vid behov av kontinuerlig tillsyn och vård eller där de sjukvårdsmässiga insatserna är dominerande. Servicehusen kan fungera som bas för kommunens hemtjänstpersonal och om möjligt för lokal hälsovårds- och hemsjukvårdspersonal samt som centrum för dagverksamheten också för ute i kommunen kvarboende åldringar. Dessutom bör servicehusen fungera som tillfällig avlastning för närståendevårdare och andra anhöriga till hemmaboende åldringar, till exempel under semester, fridagar eller arbetsdryga perioder.

I syfte att bland annat förverkliga målsättningen för äldreomsorgen avser landskapsregeringen att införa lagstiftning som möjliggör att hemtjänst och hemsjukvård organiseras som sammanhållen hemvård samt lagstiftning om förebyggande hembesök.

En sammanhållen hemvård kommer att skapa en bättre kontinuitet och kvalitet i hembesöken hos de äldre. Vidare bör ett sådant system medföra effektivitetsvinster både ur ett ekonomiskt perspektiv men även ur ett verksamhetsperspektiv. Kommunens och Ålands hälso- och sjukvårds insatser i den äldres hem skall uppfattas som en helhet.

Lagen om rätt till förebyggande hembesök skall ålägga kommunerna att i samverkan med Ålands hälso- och sjukvård erbjuda alla personer som bor i eget boende möjlighet att motta besök av företrädare för kommunen eller Ålands hälso- och sjukvård under det år de fyller 75 år. Syftet är att höja prioriteringen av förebyggande och hälsofrämjande insatser. Genom hembesöken kan åldringens behov av hjälp kartläggas, behovet av ändringsarbeten i bostaden bedömas, samtidigt som kommunen får tillfälle att informera om de stödformer som samhället erbjuder. Vid hembesöken kan även ges handledning om regelbunden motion som upprätthåller funktionsförmågan samt vikten av hälsosam kost. Hembesöket skall hjälpa den äldre att använda sina egna resurser på ett bättre sätt och att därmed bevara sin funktionsförmåga så länge som möjligt.

Vidare avser landskapsregeringen att i samråd med kommunerna utarbeta kvalitativa och funktionella mål för vård och omsorg om äldre människor. Frågor som kommer att utredas ytterligare är bland annat de ekonomiska förutsättningarna för äldreomsorgen, behovet av en eventuell lagstiftning om de äldres rättigheter, behovet av personal och kompetens inom äldreomsorgen på lång sikt samt ansvaret för sjukvården vid serviceboenden.

Mål

- *90% av de personer som fyllt 75 år skall ha möjlighet att bo i eget hem.*

Anvisning

- 26. Kommunerna bör säkerställa tillräckliga resurser för service som stöder äldre personers hemmaboende.*
- 27. Kommunerna bör utveckla servicen till klienter i eget boende (hemtjänst).*
- 28. Kommunerna bör delta i inrättandet av vårdteam (personal från hemtjänsten och hemsjukvården) i syfte att bättre nyttja befintliga resurser.*

10. Service för funktionshindrade

Målet med handikappolitiken är ett jämlikt bemötande av handikappade, stöd för de handikappade att ha kontroll över sitt liv, stöd för att främja arbets- och funktionsförmågan

och ett självständigt liv. Servicen till funktionshindrade går främst ut på att avlägsna hinder för dem, erbjuda tjänster och rehabilitering.

En individuell serviceplan skall göras upp för personer med funktionshinder för att utreda och samordna de tjänster och stödåtgärder som han eller hon behöver. De kommunala myndigheterna gör tillsammans med den funktionshindrade och hans eller hennes vårdnadshavare eller anhöriga upp planen. Med hjälp av planen förbättrar man personens självbestämmanderätt och påverkningsmöjligheter. Planen skall justeras med jämna mellanrum och för den utses en ansvarsperson, som samordnar tjänsterna.

Arbetslivet, utbildningsväsendet, bostäder och bostadsområden samt kulturinstitutioner, friluft- och rekreationsanläggningar skall utformas så att de kan nyttjas av personer med funktionshinder. Personer med funktionshinder har rätt till arbetsträning och meningsfull sysselsättning. Systemet med personliga assistenter och stödpersoner bör utvecklas.

Kommunerna har en skyldighet att ordna färdtjänst och tolkhjälp för gravt funktionshindrade individer, samt tillse att platser inom serviceboende finns tillgängliga alternativt att bekosta ändringsarbeten i den funktionshindrades bostad. Denna skyldighet föreligger oavsett klientens ålder.

Landskapsregeringens målprogram jämte handlingsplan för handikappolitiken skall revideras i syfte att konkretisera målsättningarna och med beaktande av FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionshinder (handikappkonventionen).

Lagen om service och stöd på grund av handikapp revideras under hösten år 2008. Landskapsregeringen avser vidare att vidta åtgärder för att förbättra de funktionshindrades levnadsvillkor utgående från slutsatserna i utredningen Ekonomiska levnadsvillkor för funktionshindrade personer på Åland.

Anvisning

29. Kommunerna bör aktivt tillse att de funktionshindrade erhåller de stöd som de är berättigade till enligt gällande lagstiftning.

30. Kommunerna skall uppgöra individuella serviceplaner för personer med funktionshinder.

11. Specialomsorg

Samtliga kommuner på Åland utgör tillsammans ett specialomsorgsdistrikt, vilket förvaltas av kommunalförbundet Ålands Omsorgsförbund.

Mål

- *Upprätthålla service för personer med utvecklingsstörning som kompenserar för handikappet och ger möjlighet till ett självständigt liv med eget boende, sysselsättning och en meningsfull fritid.*

12. Utkomststöd

Regler om utkomststöd återfinns i landskapslagen (ÅFS 1998:66) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om utkomststöd jämte landskapsförordning. Lagen om utkomststöd gäller i landskapet i dess ursprungliga lydelse från år 1997.

Utkomststödet är ett ekonomiskt stöd inom socialvården som beviljas av kommunerna i sista hand i syfte att trygga en persons eller familjs utkomst i situationer där personens eller familjens inkomster och förmögenhet inte räcker till för att täcka de nödvändiga dagliga utgifterna. Utöver det egentliga utkomststödet beviljar kommunerna förebyggande utkomststöd. Kommunerna bestämmer själv om grunderna för det förebyggande utkomststödet. Syftet med det förebyggande utkomststödet är att främja en persons och familjs sociala trygghet och stödja personen och familjen att klara sig på egen hand samt att förebygga utslagning och långvarigt beroende av utkomststöd.

Landskapsregeringen skall utreda ersättningsnivåer och utformning av utkomststödet och vidta erforderliga lagstiftningsåtgärder.

Anvisning

31. Kommunerna antar grunder och anslår medel för förebyggande utkomststöd.

13. Boende

Den kommunala bostadspolitiken spelar en viktig roll när det gäller att förebygga problem och i fråga om behovet av service, och därmed också för kostnaderna för socialvården. Kommunerna bör eftersträva att personer med utbildning i och erfarenhet av socialt arbete deltar redan i planeringsskedet av byggprojekt och boendemiljö så att de blir tillgängliga för alla oberoende av personens ålder, funktionshinder och livssituation. Socialväsendet har till uppgift att inhämta och vidarebefordra uppgifter om brister i boendeområdena och om möjligheterna att förbättra dem utifrån klienternas behov. I detta arbete bör samråd ske med handikapprådet.

Socialväsendet bör uppmärksamma byggherrar och bostadsägare på den åldrande befolkningens och de funktionshindrades behov så att rätt byggda hissar, dörröppningar, kök, toaletter och tvättutrymmen ger en möjlighet att bo i sitt eget hem även med sämre funktionsförmåga. Vid prövning av ansökan om byggnadslov är byggnadsnämnd skyldig att beakta att byggnaden med hänsyn till användningen är anpassad efter de krav som kan ställas av personer med nedsatt rörelseförmåga.

Anvisning

32. Kommunerna bör beakta människors sociala behov i olika livsskeden vid planering av bostadsbyggande.

14. Utveckling av servicestrukturen och servicen

Behovet av institutionsplatser i landskapet är relativt väl tillgodosett. Kommunerna bör i stället utveckla servicestrukturen i funktionellt hänseende, genom att bygga ut öppenvården och olika mellanformer av vård samt på lösningar som stöder självständigt boende. Öppenvårdstjänsterna för personer med demenssjukdomar, patienter inom psykiatri och missbrukare är fortsättningsvis otillräckliga. Kommunerna bör i detta sammanhang ägna särskild uppmärksamhet åt den hemservice som innefattar "tjänster som främjar socialt umgänge" samt åt verksamhet i sysselsättnings syfte för funktionshindrade, till exempel verksamhet vid dagcenter för personer med demenssjukdomar.

Utgångspunkten för utvecklandet av servicen är att livskvaliteten skall förbättras, med respekt för människans egen vilja. Detta innebär oftast att äldre personer samt fysiskt och psykiskt funktionshindrade stöds genom olika service- och stödåtgärder så att de kan bo hemma eller i

hemliknande förhållanden. En sådan utveckling av servicestrukturen förutsätter emellertid att nödvändiga personalresurser placeras inom öppenvården samt att personalen har sådan utbildning och ges sådan handledning som motsvarar den nivå som vården och omsorgen kräver.

Anvisning

33. *Kommunerna bör utveckla servicestrukturen i funktionellt hänseende.*

15. Kvinnofridsarbetet

Det åländska kvinnofridsarbetet syftar bland annat till att öka medvetenheten om fenomenet mäns våld mot kvinnor och barn. Grundutbildning och kompetensutveckling krävs för att yrkesverksamma skall vara rustade att upptäcka våld och förstå de utsattas situation samtidigt som man skall erbjuda ett professionellt och empatiskt bemötande. Förövaren skall också erbjudas stöd och hjälp och hänvisas till ATV (Alternativ Till Våld) – Ålandsprojektet.

Anvisning

34. *Kommunerna bör tillse att personal som kommer i kontakt med kvinnor och barn som utsätts för våld har tillräckliga kunskaper för att hantera problematiken.*

16. Data-, statistik- och uppföljningssystem

Uppföljningen inom social- och hälsovården grundar sig huvudsakligen på statistiska uppgifter som Statistikcentralen och Forsknings- och utvecklingscentralen för social- och hälsovården (STAKES) samlar in. Vissa statistiska uppgifter insamlas även genom Ålands statistik- och utredningsbyrås (ÅSUB) försorg.

Uppföljning av den åländska socialvården måste delvis ske enligt samma system som i riket, därför att det delvis följer av lagstiftning, det är nödvändigt för att möjliggöra jämförelser med riket samt för att landskapet skall kunna medverka i det nordiska statistiksamarbetet. För att statistiken skall bli tillförlitlig krävs det att personal från hemsjukvården och hemvården samarbetar då uppgifter lämnas om gemensamma klienter. Statistik bör om möjligt framställas på basis av kön.

Anvisning

35. *Kommunerna bör lämna in begärda statistikuppgifter till STAKES och ÅSUB.*

17. Socialjour

Med socialjour menas att inom ramen för en jourverksamhet utanför ordinarie tjänstetid ordna nödvändiga och brådskande socialtjänster så att man dygnet runt kan bemöta akuta behov i olika nöd- och krissituationer.

Landskapsregeringen uppställde i socialvårdsplanen för åren 2006-2010 målsättningen att en för landskapet heltäckande socialjour skulle fungera från 1.1.2007. Kommunerna uppmanades i samband därmed att utreda och förbereda en jourverksamhet. En gemensam barnskyddsjour har inlett sin verksamhet i landskapet den 1 september 2008. Landskapsregeringens uppfattning är att det även inom andra områden än barnskyddets kan finnas behov av brådskande socialtjänster, varför en socialjour fortsättningsvis är ett mål. Ålands kommunförbunds försöksprojekt med en barnskyddsjour skall utvärderas efter projektidens utgång. Resultatet av utvärderingen ligger till grund för planeringen av införandet av en heltäckande socialjour.

Mål

- *Kommunerna har en fungerande socialjoursverksamhet.*

Anvisning

36. Kommunerna planerar och inför en socialjour utgående från utvärderingen av barnskyddsjourverksamheten.

IV RESURSER

1. Drift

Landskapsandelen för socialvården beräknas enligt kommunens invånarantal, ålders- och bosättningsstruktur. Det sammanlagda beloppet av driftskostnaderna för den socialvård som kommunerna ordnar uppskattas till cirka 54,5 miljoner euro.

Landskapsregeringen och kommunerna har överenskommit om en höjning om 2,5 procentenheter av landskapsandelsprocenterna för socialvårdens driftskostnader för samtliga bosättningsstrukturgrupper för att kompensera kommunerna för intäktsbortfall till följd av ändringar i skatteavdragen år 2009 samtidigt som förändringarna rörande konsumentrådgivningen och underhållsstödet beaktas.

De landskapsandelar som skall erläggas för socialvården enligt landskapslag om ändring av 11 § landskapslagen om planering av och landskapsandel för socialvården framgår av Bilaga 1.

2. Personal

Det totala antalet anställda inom den socialvård som ligger till grund för fastställandet av landskapsandelen uppskattas år 2008 till cirka 740.

3. Anläggningsprojekt

3.1. Definition

Med anläggningsprojekt avses byggande, anskaffning, grundlig reparation eller motsvarande åtgärder i fråga om lokaler som utgör en funktionell helhet samt anskaffning av lös egendom i samband med sådana åtgärder, om åtgärdens beräknade totalkostnader uppgår till **minst 35.000 euro**. Anskaffning av markområde betraktas inte som anläggningsprojekt.

3.2. Förslag över anläggningsprojekt

Kommuner i bosättningsstrukturgrupp 1, d.v.s. Brändö, Föglö, Geta, Kumlinge, Kökar, Sottunga och Vårdö kommuner skall **årligen senast den 1 augusti** tillstålla landskapsregeringen ett förslag över anläggningsprojekt som det är meningen att förverkliga inom kommunen under de fem följande åren. Projekten redovisas i socialvårdsplanen.

3.3. Ansökan om landskapsandel för anläggningsprojekt

Kommun skall i god tid året innan projektet beräknas inledas tillstålla landskapsregeringen en projektplan över anläggningsprojektet med följande innehåll:

- allmän beskrivning av projektet
- redogörelse för behovet av att genomföra projektet
- beskrivning av tomt då fråga är om ny inrättning eller utvidgning av tidigare inrättning
- huvudritningar i skala 1:100 samt en kortfattad byggnadsbeskrivning
- tidtabell för projektets genomförande samt
- en kostnadsberäkning för projektet

3.4. Fastställelse av anläggningsprojekt

Landskapsregeringen fastställer därefter på basis av projektplanen de anläggningsprojekt som skall inledas under verksamhetsåret. Samtidigt kan landskapsregeringen även meddela förhandsbesked om de projekt som kan inledas året efter verksamhetsåret.

3.5. Inkomna förslag över anläggningsprojekt

Inga förslag över anläggningsprojekt med angiven tid för byggstart under år 2009-2013 har inkommit till landskapsregeringen.

Landskapsregeringsledamot

Katrin Sjögren

Avdelningschef

Carina Strand

SOCIALVÅRDEN 2009 - förslag med höjda landskapsandelsprocenter

	Bostr.gr.	Invånarantal i åldersgrupper 1.1.2008					Totalt inv.antall	Kalkylerad kostnad netto (inkl. interna)	Ls-andel %	LS-ANDEL Grunddel	LS-ANDEL Specialomsorgen	LS-ANDEL Barnskydd	LS-ANDEL Missbrukarvård	LANDSKAPS-ANDEL Kalkylering Sammanlagt
		Åldersgrupp												
		0-6	7-64	65-74	75-84	85+								
Basbelopp i euro		9 155,25	543,43	1 488,41	5 530,73	18 713,16								
											Preliminärt	Preliminärt		
Brändö	1	30	361	53	54	12	510	1 072 939	45,50%	488 187	80 466	1 365	1 365	571 383,28
Eckerö	2	70	668	90	61	34	923	2 111 458	42,50%	897 369	204 194	16 150	10 625	1 128 338,89
Finström	4	206	1 828	225	131	67	2 457	5 192 571	32,50%	1 687 586	160 824	31 850	14 950	1 895 209,76
Föglö	1	39	404	54	58	27	582	1 483 012	45,50%	674 771	11 251	8 190	22 750	716 961,42
Geta	1	24	305	64	34	16	443	968 186	45,50%	440 525	44 035	18 200	2 275	505 034,40
Hammarland	2	121	1 048	133	84	23	1 409	2 770 242	42,50%	1 177 353	114 430	16 575	2 550	1 310 908,17
Jomala	5	389	2 921	274	136	54	3 774	7 319 266	27,50%	2 012 798	154 011	89 925	16 225	2 272 958,96
Kumlinge	1	15	252	46	37	16	366	846 788	45,50%	385 288	45 506	1 365	455	432 614,69
Kökar	1	21	199	34	20	10	284	648 755	45,50%	295 184	2 560	0	0	297 743,46
Lemland	3	151	1 378	148	78	18	1 773	3 119 808	37,50%	1 169 928	62 137	23 250	18 750	1 274 064,87
Lumparland	2	23	296	43	19	6	387	652 790	42,50%	277 436	0	0	1 275	278 710,96
Saltvik	3	129	1 282	155	129	36	1 731	3 495 546	37,50%	1 310 830	88 475	25 500	3 750	1 428 555,21
Sottunga	1	3	80	11	15	7	116	301 266	45,50%	137 076	0	0	0	137 075,91
Sund	2	81	773	107	66	25	1 052	2 153 764	42,50%	915 350	60 291	22 525	0	998 165,34
Vårdö	1	36	299	59	38	12	444	1 014 616	45,50%	461 650	931	2 275	455	465 311,62
Mariehamn	8	686	8 358	915	643	300	10 902	21 354 592	14,50%	3 096 416	385 476	157 760	56 405	3 696 056,35
Hela Åland		2 024	20 452	2 411	1 603	663	27 153	54 505 598		15 427 746	1 414 588	414 930	151 830	17 409 093,29

**SPECIALOMSORGEN 2007 - SOCIALVÅRDEN 2009
- förslag med höjda landskapsandelsprocenter**

Kommun	Kommunens självrisk	Nettokostnader 2007	Kommunens självrisk	Landskapsandel specialomsorgen	Bosättnings- strukturgrupp
	ökande enligt	euro			
	bstrgr	enl. bokslut			
Brändö	54,50%	176 848,63	96 382,50	80 466,13	1
Eckerö	57,50%	480 457,42	276 263,02	204 194,40	2
Finström	67,50%	494 843,52	334 019,38	160 824,14	4
Föglö	54,50%	24 727,12	13 476,28	11 250,84	1
Geta	54,50%	96 779,95	52 745,07	44 034,88	1
Hammarland	57,50%	269 247,39	154 817,25	114 430,14	2
Jomala	72,50%	560 039,76	406 028,83	154 010,93	5
Kumlinge	54,50%	100 013,97	54 507,61	45 506,36	1
Kökar	54,50%	5 626,26	3 066,31	2 559,95	1
Lemland	62,50%	165 698,54	103 561,59	62 136,95	3
Lumparland	57,50%	0,00	0,00	0,00	2
Saltvik	62,50%	235 934,58	147 459,11	88 475,47	3
Sottunga	54,50%	0,00	0,00	0,00	1
Sund	57,50%	141 860,63	81 569,86	60 290,77	2
Vårdö	54,50%	2 046,49	1 115,34	931,15	1
Mariehamn	85,50%	2 658 451,79	2 272 976,28	385 475,51	8
TOTALT		5 412 576,05	3 997 988,43	1 414 587,62	

BARNSKYDD 2007 - SOCIALVÅRDEN 2009 - förslag med höjda landskapsandelprocenter

Kommun	Kommunens självrisk	Nettokostnader 2007	Nettokostnader 2007	Nettokostnader Sammanlagt	Kommunens självrisk	Landskapsandel barnskydd	Bosättningsstrukturgrupp
	ökande enligt bosättningsstrukturgrupp	212 Anstalts- o fam.vård inom barnskydd	217 Annan barn- o. Familjevård				
		<i>OBS preliminärt</i>	<i>OBS preliminärt</i>				
Brändö	54,50%	0	3 000	3 000	1 635,00	1 365,00	1
Eckerö	57,50%	0	38 000	38 000	21 850,00	16 150,00	2
Finström	67,50%	66 000	32 000	98 000	66 150,00	31 850,00	4
Föglö	54,50%	0	18 000	18 000	9 810,00	8 190,00	1
Geta	54,50%	37 000	3 000	40 000	21 800,00	18 200,00	1
Hammarland	57,50%	0	39 000	39 000	22 425,00	16 575,00	2
Jomala	72,50%	76 000	251 000	327 000	237 075,00	89 925,00	5
Kumlinge	54,50%	0	3 000	3 000	1 635,00	1 365,00	1
Kökar	54,50%	0	0	0	0,00	0,00	1
Lemland	62,50%	39 000	23 000	62 000	38 750,00	23 250,00	3
Lumparland	57,50%	0	-1 000	-1 000	0,00	0,00	2
Saltvik	62,50%	0	68 000	68 000	42 500,00	25 500,00	3
Sottunga	54,50%	0	0	0	0,00	0,00	1
Sund	57,50%	4 000	49 000	53 000	30 475,00	22 525,00	2
Vårdö	54,50%	0	5 000	5 000	2 725,00	2 275,00	1
Mariehamn	85,50%	184 000	904 000	1 088 000	930 240,00	157 760,00	8
TOTALT		406 000	1 435 000	1 841 000	1 427 070,00	414 930,00	

MISSBRUKARVÅRD 2007 - SOCIALVÅRDEN 2009 - förslag med höjda landskapsandelsprocenter

Kommun	Kommunens självrisk	Nettokostnader 2007	Kommunens självrisk	Landskapsandel Missbrukarvård	Bosättningsstrukturgrupp
	ökande enligt bstrgr	euro			
		<i>OBS preliminärt</i>			
Brändö	54,50%	3 000	1 635,00	1 365,00	1
Eckerö	57,50%	25 000	14 375,00	10 625,00	2
Finström	67,50%	46 000	31 050,00	14 950,00	4
Föglö	54,50%	50 000	27 250,00	22 750,00	1
Geta	54,50%	5 000	2 725,00	2 275,00	1
Hammarland	57,50%	6 000	3 450,00	2 550,00	2
Jomala	72,50%	59 000	42 775,00	16 225,00	5
Kumlinge	54,50%	1 000	545,00	455,00	1
Kökar	54,50%	0	0,00	0,00	1
Lemland	62,50%	50 000	31 250,00	18 750,00	3
Lumparland	57,50%	3 000	1 725,00	1 275,00	2
Saltvik	62,50%	10 000	6 250,00	3 750,00	3
Sottunga	54,50%	0	0,00	0,00	1
Sund	57,50%	-1 000	0,00	0,00	2
Vårdö	54,50%	1 000	545,00	455,00	1
Mariehamn	85,50%	389 000	332 595,00	56 405,00	8
TOTALT		647 000	496 170,00	151 830,00	